

SALATTU TOIVOTTU

LAPSI

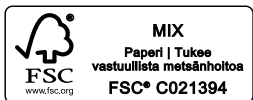
MARI VALONMERI

DOCENDO

MARI VALONMERI

**SALATTU
TOIVOTTU
LAPSI**

DOCENDO

Copyright © Mari Valonmeri ja Docendo 2024.
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Kannen ulkoasu: Marjaana Virta
Graafinen ulkoasu: Jarkko Lemetyinen / Katse Design

Kustantaja:
Docendo, Jyväskylä
Puh. 044 7270 250
info@docendo.fi
www.docendo.fi

ISBN 978-952-382-850-6
Painettu EU:ssa.

OMISTETTU ISOMUMMOLLENI
HILJALLE.

SINÄ ELÄT MINUSSA,
MINÄ ELÄN SINUSSA
SINÄ OLIT RAKASTETTU, TOIVOTTU
MINÄ NÄEN SINUT, NIIN KUIN SINÄKIN MINUT
LAATOKAN TYTTÖ, SAARISTON LAPS
KOKONAISIA MOLEMMAT

SISÄLLYS

Johdanto	9
1. Paljastuminen	15
2. Suvun salaisuudet ja puhumattomuus	29
3. Todellisuus iskee	41
4. Isoisoäiti Hiljan vaiettu elämä	52
5. Äpärän häpeä	61
6. Rakkauden kerjäläinen	72
7. Uusi suku selviää	83
8. Isän kohtaaminen	87
9. Uudet sisarukset	99
10. Kuka minä olen?	103
11. Sukunimi vaihtuu	111
12. Ylisukupolvisuus: taakka vai mahdollisuus?	122
13. Luottamustrauman jäljet kehossa ja mielessä	137
14. Toimintakyky laskee	146
15. Trauma osuu lähipiirinkin	157
16. Tunnettuja julkisia salaisuuksia	168
17. Ymmärtäisitkö minua, äiti?	185
18. Geenitutkijan matkassa	197
19. Toipuminen vie aikaa	202
20. Kaksi isää, kolme sukua	213
21. Edesmenneet sukulaiset tukena	222
22. Selviytymisen polku	229
23. Jokainen on toivottu lapsi	242
Jälkisanat	246
Lähteet ja innoittajat	250

JOHDANTO

Mari on vanha, mutta nykyäänkin suosittu naisen etunimi, joka on käytössä varsinkin Suomessa ja Virossa. Se on lyhentymä Mariasta, joka tarkoittaa toivottua lasta.

Salaisuudella tarkoitetaan asiaa, jota ei kerrota tai saisi kertoa muille. Asiaa, jota ei tiedetä, jota ei ole saatu selville, mysteeri.

Syynnymme jokainen toivottuna. Lapsen syntymä on aina ihme. Mikään elämässämme ei ole sattumaa – ja kuitenkin on. Minä uskon, että on ennalta määrätty, mihin perheeseen ja kenelle syynnymme.

Aina tilanne ei ole kuitenkaan reilu. Vaikka olosuhteemme olisivat kuinka vaikeita tahansa, jokainen hetki antaa mahdollisuuden kasvuun ja oppimiseen. Elämänpolkuumme voi sisältyä tapahtumia, jolloin

kaikki mihin olemme luottaneet, järkkyy. Minulle kävi niin.

Tämä kirja kertoo salaisuuksista ja elämän uudelleen suuntaamisesta. Se on kokemukseni, oma tarinani siitä, miltä tuntuu 43-vuotiaana saada tietää, ettei olekaan toisen vanhempansa biologinen lapsi. Kun isä ei olekaan isä.

Kirja on tarina ylisukupolvisista traumaista, salaisuuksista, periytyvyydestä ja luottamustraumasta. Se kertoo matkasta kohti totuutta ja itsetuntemusta; miten selviytyä trauman mukanaan tuomista haasteista ja miten rakentaa identiteettiä aikuisiällä uudelleen. Kirjaani varten olen haastatellut muita luottamustrauman kokeneita, muun muassa luovutettujen sukusolujen kautta alkunsa saaneita ihmisiä, geenitutkijaa ja terapeutteja. Yritin myös tavoittaa julkisuudesta tuttuja, jopa Suomen historiaan vaikuttaneiden ihmisten jälkeläisiä, jotka ovat eläneet suvun salaisuuksien varjossa. Kirja ei ole sukututkimukseen erikoistunut kirja, vaan se on matka omiin juuriini ja itseeni. Kuitenkin se myös yleistää henkilökohtaiset kokemukset universaaleiksi.

Kirja käsittelee sosiaalisen ja geneettisen periytyvyyden eroja. Olemmeko geeniemme vankeja vai voiko geneejään muuttaa? Mistä me loppujen lopuksi rakennumme? Kirjani tarkoitus ei ole syyttää tai mustamaalata ketään. Asia on arkaluontoinen, mutta uskon sen antavan lohtua ja rohkeutta muille saman asian kokeneille.

Minä en ole ainut. Kirjani on ajankohtainen, sillä geenitestit ovat viime vuosina yleistyneet hurjaa

vauhtia. Myös luovutettujen sukusolujen kautta syntyviä lapsia on yhä enemmän. Näkemykseni mukaan suurin osa ihmisistä haluaa tietää biologiset juurensa, joten se ei ole merkityksetön asia.

Koen, että salailun ja häpeän aika on ohi. Haluan kirjallani luoda uskoa perheisiin, joissa edelleen salataan asioita ymmärtämättä, mitä se oikeastaan tarkoittaa. Kirjani tavoitteena on auttaa muita samassa tilanteessa olevia ihmisiä.

Luottamustrauhasta ei ole vielä kirjoitettu suomeksi. Meillä on suhteellisen vähän käsitelty tilanteita, joissa lapselta on salattu hänen perimänsä ja oikeat vanhemmat. Adoptiolapsille oikeiden vanhempien salaaminen oli vielä yllättävän yleistä viime vuosikymmeninä. Onneksi tieto ihmisen psykologiasta ja biologisesta tarpeesta tietää itsestään totuus on vähentänyt salailua. Silti yhä edelleen on perheitä, joissa koetaan, ettei lapsen tarvitse tietää omia biologisia juuriaan. Kirjani avulla haluan tuoda esille, mitä salailu merkitsee lapselle ja sitä kautta tuleville sukupolville.

Geenitestin tulos mullistaa käsityksen identiteetistä, perheestä ja juurista. Se voi olla salaisuus, joka on kätketty vuosikymmenien ajaksi. Salaisuuden paljastuminen vaikuttaa koko elämään mullistavasti – sillä on vaikutuksia omanarvontunteeseen, vanhemmuuteen, perhesuhteisiin, ystävyys-suhteisiin ja parisuhteeseen. Se voi viedä työkyvyttömyyden partaalle, ja toipuminen on usein hidasta. Silti geenitestin kautta paljastuneen salaisuuden mahdollisesta jälkityöstä ei vielä puhuta. Omalla kohdallani tapahtuma on

aiheuttanut kipeitä mutta välillä jopa koomisia tilanteita, joita myös avaan kirjassani.

Asiaa tutkiessani olen yllätyksekseni huomannut, että toistamme historiaamme niin kauan, kun joku on tarpeeksi rohkea laittamaan sille stopin eikä enää pysty tai halua jatkaa salailua. Toivon kirjani lisäävän ymmärrystä siitä, miten paljon ihmiset hyötyisivät, jos he tietäisivät oman historiansa ja sen vaikutukset elämäänsä. Jokaisen suvussa on asioita, joita on peitelty.

Vaikka tarina kertookin raskaista aiheista, se tarjoaa myös toivoa. Tarkoitukseni on valaista, miten ihminen voi itse rakentaa oman tulevaisuutensa jäämättä kiinni katkeruuteen. Eli mitä hyvää seuraa siitä, kun emme enää jatka salailua, vaan tuomme asiat käsiteltäviksi.

Tämä on minun tarinani ja samalla se antaa muille saman tilanteen kokeneille mahdollisuuden kohdata oman sukunsa möröt ja puhumattomat asiat. Se tuo esille aikaisempien sukupolvien tavan käsitellä arkaluontoisia ja häpeällisiä asioita, kokonaisen puhumattomuuden kulttuurin. Ei tämä terapiakirja kuitenkaan ole. Tämä on toivon kirja. Ratkaisun avaimet ovat meidän kaikkien käsissä. Oletko sinä valmis avaaman lukon?

Tarinassani oikeilla nimillä esiintyy itseni lisäksi isomummoni Hilja, isoukkini Toivo, isoisoisoisäni Simo, ukkini Pauli sekä mummuni Helmi. Lahjasolujen kautta haastateltujen tarinoiden yksityiskohtia on muutettu ja sekoitettu, jotta heitä ei voi tunnistaa. Minut kasvattaneesta isästä käytän nimitystä sosiaalinen isä ja testin kautta tulleesta biologinen isä.

Helsingissä 28. kesäkuuta 2024

Mari Valonmeri

1. LUKU

Paljastuminen

Kesken työpäivän 27. syyskuuta 2021 henkilökohtaiseen sähköpostiini kilahtaa viesti: *uusi kontakti MyHeritage-palvelussa.*

Avaan sovelluksen uteliaana ja pian tuijotan tuntemattoman ihmisen kuvaa. Jotain outoa kierähtää vatsassani.

49,9 prosenttisesti sama geeniperimä kuin sinulla. Isä?

Katsen tekstiä ihmeissäni, vilkuilen kuvaa ja tavaan henkilön nimeä. Tässä on oltava virhe, mietin. Eikö joku sanonutkin, että ne vetävät tulokset hatusta? Miksi

ihmeessä laitoin rahaa koko palveluun, harmittelen. Tunnen pettymystä, kun testi osoittautuu huijaukseksi.

Samalla outo tunne ei hellitä otettaan vatsassa. Kuka ihme tuo mies on?

Päätän googlata hänet ja huomaa, että hän on äitini Facebook-kaveri. Miksi? Paha olo sisälläni kasvaa ja soitan äidille.

– Tiedätkö... Kun tein ne geenitestit, niin täällä MyHeritagessa tuli tällainen outo nimi ja sen sanotaan olevan isäni. Virhe, eikö vain? Mutta miksi hän on Facebook-kaverisi?

Äiti menee hiljaiseksi, kunnes lopulta sanoo:

– Kyllä se on mahdollista. Hän oli silloin samalla paikkakunnalla lääkärinä.

Silmissäni pimenee.

Äiti aikoo soittaa myöhemmin, kun on päässyt pois hoitamasta miehensä lapsenlapsia. Ajan shokissa autoa ja huudan puhelimeen.

– Mitä ihmettä te oikein olette ajatelleet! Keitä te olette? En tunne teitä!

Minä siis huudan. Minä, joka en ole koskaan huutanut äidilleni. Se kiltti tyttö, joka on yrittänyt aina ajatella muita kuin itseään ja hiljaa niellyt kiukun ja surun.

Koko maailmani on hajonnut.

Minä, Mari Johanna, synnyin tavalliseen keskiluokkaiseen perheeseen toiseksi lapseksi ja kuopukseksi vuonna 1978. Vajaat kolme vuotta aikaisemmin oli syntynyt veljeni, perheen esikoinen. Tulin maailmaan kaksi viikkoa liian aikaisin, kiireellä ja solisluu murtuneena.

Vauvakirjaani äiti on kirjoittanut:

Tuntui kuin maailma repeäisi, vaikka repesikin jotain muuta. Oli sanoinkuvaamattoman ja epätodellisen tuntuista, että sinä olit siinä, minun pieni tyttäreni, ”musta” räätäle, mutta silti niin kaunis ja ihana.

Ensimmäiset päivät vietin keskoskaapissa, sillä olin kel-
tainen, verensokeri oli alhainen ja minun piti voimistua.
Jouduin olemaan sairaalassa pari viikkoa ja äitini lähetti
äidinmaitoa linja-auton kyydissä sadan kilometrin päähän.
Jo aivan vauvana minulle puhkesi maitorupi ja atooppi-
nen ihottuma. Varhaiseen murrosikään saakka ihoni oli
ihottuman peitossa ja minulla oli erityisruokavalio sekä
eläin- ja siitepölyallergioita. Muilla perheenjäsenilläni ei
allergioita tai ihottumia ollut. Olin herkkä, aurinkoinen ja
ujo lapsi. Herkkyys näkyi kykynä aistia tilanteita, asioita
ja tunnelmia. Siihen aikaan herkkyyttä ei vielä ymmär-
retty samalla tavalla kuin nykyään. Myöhemmin käänsin
herkkyuden voimavarakseni jopa niin paljon, että kirjoitin
aiheesta esikoiskirjani *Herkät johtajat*.

Nimekseni piti tulla Kaisa, mutta isäni oli sanonut:
”Kaisa-muori perunoita kuori”. Tyttäreille ei voinut antaa
muorin nimeä. Niin minusta tuli Mari. Toinen etunime-
ni Johanna kulki äitini suvussa. Mummoni molemmat
isoäidit olivat nimeltään Johannoja. Olen koko elämä-
ni ajatellut olevani ihmisenä hyvin keskiverto ja tasaisen
tavallinen. Painoin syntyessäni keskivertovauvan verran
ja myös pituus oli keskiarvon mukainen 50 senttimetriä.

Opiskeluissani en ole koskaan ollut hikari, mutta en myöskään se huonoimmin menestyvä. Gaussin käyrällä sijoitukseni on varmaan niin keskellä kuin se on ylipääntään mahdollista. Olen tavallinen, niin keskellä kuin vain ihminen voi olla. Kevään lapsi, juhannuksen aikoihin keskikesän huumassa alulle pantu.

Isäni oli automekaanikko ja äitini terveydenhoitoalalla. Asuimme pienessä kainuulaisessa kunnassa. Elimme tavallista elämää Arava-lainan turvin vuonna 1980 pientaloalueella rakennetussa omakotitalossa. Vietimme aikaa sukulaisissa vierailen.

Perheemme myös liikkui paljon ja oli muutenkin aktiivinen. Harrastimme erityisesti hiihtoa. Minä, veljeni ja isäni myös laskettelimme. Molemmat vanhempani nauttivat ulkoilusta kesäisin ja talvisin. Liikuimme yhdessä myös perheenä. Aloitin itse voimistelun jo neljävuotiaana äiti-lapsi-jumpassa. Myöhemmin myös suoritin voimistelumerkkejä hopeaan saakka sekä ohjasin lajia. Lapsuuteni kesät vietin veljeni kanssa isovanhempieni, äitini vanhempien maatilalla Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan rajalla. Kun vanhemmat pääsivät lomalle, suuntasimme usein Satakuntaan tai Ruotsiin äidinisän sukulaisten luo. Vietimme aikaa myös kesämökillä, jonka isä rakensi 1983 perimälleen tontille reilut kymmenen kilometriä kunnan keskustasta.

Lapsuudessa vanhempani reissasivat ulkomaille erikseen, koska koko perheen reissuihin ei ollut rahaa. Muistan isäni matkan Kyprokselle ja äitini matkat Kanariansaarille ja Saksaan. Ruotsia lukuun ottamatta teimme ulkomaille ainoastaan yhden reissun perheen

kesken. Perintörahojen turvin kävimme Portugalissa 1990-luvun alussa. Tuohon aikaan Pohjois-Suomesta ei ulkomaille juuri reissattu.

Vanhempieni avioliitto oli vapaa mutta myös riitaisa. Äitini oli temperamenttinen, isäni rauhallisempi. He olivat olleet yhdessä nuoruudesta saakka. Äiti oli heidän tavatessaan vain 16-vuotias, isä muutaman vuoden vanhempi. He olivat ja ovat suvaitsevaisia ja niin sanottuja hyviä ihmisiä. Yhteiselo ei vain oikein luonnistunut. Voi olla, että heidän yhdessäolonsa toi esiin heidän molempien harmillisimmat piirteet. Pienenä heräsin riitelyyn ja usein menin siihen väliin ja pyysin heitä lopettamaan. Kyse oli sanallisesta riitelystä, mutta lapsen kannalta tilanteet tuntuivat ahdistavilta.

Vanhemmillani oli avoimesti myös toiset kumppanit minun ollessa ensimmäisellä luokalla. Äitini opiskeli tuolloin toisella paikkakunnalla, ja minä, isä ja veli asuimme viikot keskenämme. Jälkeen päin ajatellen heillä oli ehkä nykytermein ”avoin suhde”, koska he olivat sopineet, että molemmilla sai olla toiset kumppanit. Ehkä he yrittivät lasten takia jatkaa avioliitossa ja keksivät selviytymiskeinoja, joilla voisivat niin tehdä.

Tuohon aikaan eroaminen oli harvinaisempaa ja myös häpeällistä. Itse en kokenut vanhempien toisia kumppaneita lapsena outona, mutta muistan, että veljeni oli asiasta (ehkä täysin syystäkin) ärtynyt. Minä ajattelin, että välillä vietämme aikaa äidin ”Teijon” ja välillä isän ”Marjatan” kanssa. Isäni tyttöystävä oli entinen hoitajani päiväkodista ja hänen tyttärensä oli samalla luokalla kanssani.

Jälkeen päin tuo kuvio tuntui kiusalliselta ja selitti myös monia elämässäni kohtaamia ristiriitoja. Myöhemmin terapiassa selvittelin, mikä vaikutus vanhempieni avioliiton toisilla suhteilla oli omaan käsitykseeni parisuhteista ja sitoutumisesta.

Vanhemmilleni en omaa kipuiluani tai heidän toimintansa vaikutuksia kasvuuni kertonut. En halunnut kuormittaa tai syyttää heitä. Ymmärsin. En tarkalleen muista, kuinka pitkään vanhempieni suhteet kestivät, mutta jossain vaiheessa ala-astetta huomasin, että he ovat taas yhdessä, ja jos muita suhteita oli, ne eivät tulleet ainakaan meidän lasten tietoisuuteen.

Perhe-elämämme oli minun näkökulmastani katsoen itseasiassa aika rauhallista ja sujuvaa, kun vanhempaini yllättäen ilmoittivat eroavansa, kun olin 15-vuotias. Minä muutin äitini kanssa kahdestaan kilometrin päähän lapsuudenkodistani, pieneen kaksioon. Äiti nukkui olohuoneessa, minä sain makuuhuoneen. Äitini oli jo tuolloin tavannut nykyisen miehensä ja muutti pääkaupunkiseudulle pari vuotta eron jälkeen. Myös isälläni oli uusi suhde.

Kohtuullisen keskiarvoni vuoksi opinto-ohjaajani ehdotti minulle peruskoulun jälkeen lukiota, mutta en tuntenut oloani hyväksi kotipaikkakunnallani. Halusin nopeasti muuttaa pois, nähdä maailmaa. Olin ohjannut voimistelua ja rakastin liikuntaa, joten silmissä siinsi fysioterapeutin ammatti.

Juuri siihen aikaan tuli lakimuutos, jonka mukaan opistotasolle ei voinut hakea enää suoraan ysiluokan

jälkeen, joten jouduin käymään ”väliopinnot” ennen fysioterapeutiksi pyrkimistä. Kävin puoli vuotta kymppi-
piluokkaa ja tammikuussa 1995, 16-vuotiaana muutin
250 kilometrin päähän ja aloin opiskella lähihoitajaksi.
Viikonlopuksi menin lähes aina lapsuudenkotiini isäni
luo.

Tarkoitus oli hakea fysioterapeuttikouluun lähihoi-
tajaopintojen jälkeen, mutta haaveet muuttuivat ensim-
mäisten anatomian jatkokurssien kohdalla. Kaikkien li-
hasten ja luiden opiskelu latinaksi ei innostanut. Vaihdoin
suuntaa. Minulla on aina ollut voimakas halu löytää
asioita, joissa voisin toteuttaa kutsumustani. Intuitiivisen
ja uteliaan luonteeni ansioista ajauduin vuosien varrella
monille eri aloille ja uusille urille.

Minulla on kaksi korkeakoulututkintoa; olen johta-
misen psykologiaan erikoistunut hallintotieteiden mais-
teri sekä sosionomi (amk). Lisäksi olen muun muassa
sertifioitu business coach sekä mind coach ja minulla on
valmiudet toimittajan ja tiedottajan työhön. Olen työs-
kennellyt muun muassa lastentarhanopettajana, toimit-
tajana (radio, tv, lehdet), kenkien myyjänä sekä coachina.

Viimeiset seitsemän vuotta työskentelin vakuutus- ja
finanssialalla asiantuntija- ja kehitystehtävissä. Tein töitä
muun muassa HR business partnerina sekä kehitin työ-
kykyjohtamista ja työhyvinvointia. Syksyllä 2021 työ-
skentelin vakuutusyhtiössä rekrytoinnin, henkilöstöarvi-
ointien sekä työnantajamielikuvan parissa. Olin jäämässä
vuoden lopussa vuorotteluvapaalle kirjoittamaan esikois-
kirjaani *Herkät johtajat*. Minulla oli tarkoitus palata ta-
kaisin työhöni syyskuussa 2022, mutta samanaikaisesti

tunnustelin mahdollisuutta siirtyä yksinyrittäjäksi. Toivoin, että esikoiskirjani siivittäisi minua voimakkaammin puhuja- ja valmennustyöhön. Aihe, josta kirjoitin oli tuore ja herätti jo ennen julkaisuaan runsaasti mielenkiintoa. Olin valmis astumaan uudelle polulle. Niin sitten todellakin tapahtui.

Syksyllä 2021 elämäni oli siis mielenkiintoisessa vaiheessa. Olimme muuttaneet avopuolisoni kanssa yhteen vuotta aikaisemmin. Erosin lasteni isästä jo vuonna 2013, joten arkeni oli ehtinyt muodostua tietynlaiseksi, koska ehdin viettää arkea kolmistaan lasteni kanssa viisi vuotta. Nyt kuitenkin elimme joka toinen viikko kuuden hengen uusperhe-elämää saaristoisessa kaupunginosassa Helsingissä, jossa vuoroviikoin kanssamme asuivat minun yläasteikäiset kaksospoikani sekä puolisoni niin ikään yläasteikäinen poika ja alakoulua käyvä tytär. Joka toinen viikko elimme puolisoni kanssa kahdestaan.

Uusperhe-elämään sopeutumiseen auttoivat selkeät säännöt, jotka loimme yhdessä koko perheen voimin. Loimme perhepalaverissa yhteisen sääntötaulun, johon jokainen sai vaikuttaa. Kaikille lapsille oli omat huoneet ja jokaisen rauhaa piti kunnioittaa.

Arki oli lähtenyt hiljalleen rullaamaan eteenpäin, vaikka jokainen, joka on elänyt monilapsista perhe-elämää tietää, että jollakin on aina meneillään jotain. Uusperheen elämään vaikuttavat myös lasten elämään liittyvät ensiperheen ihmiset. Vanhaan elämään täytyy suhtautua kunnioittavasti ja arvostavasti, ja samalla on hyvä muistaa pitää kiinni oman (uus)perheen rauhasta

ja arjen sujuvuudesta. Viisaus, jämäkkyys ja myötätuntoinen suhtautuminen auttoivat. Elämä soljui eteenpäin aika kivasti ja rauhallisesti.

Koin eläväni onnellista aikaa, vaikka osittain olin myös kipuillut työelämässä jaksamiseni kanssa. Herkkänä ihmisenä koin, että en täysin sopeutunut hektiseen työelämään. Jokin tuntui olevan vähän vinossa, koska en oikein osannut pelata työpaikan pelejä. Halusin autenttisuutta. Olin kuitenkin pääsemässä toteuttamaan pitkäaikaisen haaveeni kirjan kirjoittamisesta. Taloudellinen tilanteemme oli vakaa, ja olin vuosien varrella tehnyt hurjasti töitä kehittääkseni omaa hyvinvointiani. Harrastimme perheemme kanssa veneilyä ja matkustelua. Omaksi henkireiäkseni oli ehtinyt muodostua kylmäuinti ja luonnossa liikkuminen. Minulla oli luotettavia ystäviä ympärilläni, ja suhteeni omaan lapsuudenperheeseeni oli kutakuinkin kunnossa.

Olin terapiassa aikoinani selvittänyt lapsuuteeni liittyviä pulmia ja koin hyväksyneeni lapsuudenperheeni sellaisena kuin se oli. Lapsuuteni ei ollut ongelmista vapaa, mutta ei kai kenenkään ole? Koin kuitenkin olevani menneisyyden asioiden kanssa sinut: en syyttänyt vanhempiani ongelmistani, vaan ymmärsin heitä. Lapseni olivat molemmille isovanhemmille tärkeitä.

Suhteeni ainoaan sisarukseeni oli asiallinen, mutta koen, että minusta riippumattomien syitten takia myös hieman etäinen. Tämänkin asian olin hyväksynyt. Koin arvostusta ja rakkautta lapsuudenperheeni jäseniä kohtaan. He olivat osa minua, minun heimoni. Osaan lapsuudenperheeni liepeillä oleviin ihmisiin minulla oli varauksellinen suhde, mutta sekin oli osa elämää ja olin

asian mielessäni käsitellyt. Molemmat vanhempani viettivät aikaa lapsieni kanssa ja olivat myös hyvissä väleissä keskenään. Kaikki lapsiin liittyvät juhlat pystyimme kunnosti viettämään toistemme seurassa. Myös välit veljeeni ja hänen lapsiinsa olivat kunnossa.

Tiesin, että äitini puolelta juureni olivat osittain Kainuussa, luovutetussa Karjalassa sekä Pohjois-Pohjanmaalla. Isäni suku tuli sataprosenttisesti Kainuusta. Minäkin olin vahvasti identifioitunut kainuulaiseksi. Luulin olevani Korpi-Suomen, nälkämaan kansalainen. Luulin olevani kainuulainen.

Seuraavat viikot kuluvat sumussa. En pysty kahteen viikkoon katsomaan peiliin, koska näytän täysin biologiselta isältäni. Googlaan tietoja hänestä ja hänen perheestään. Käy ilmi, että minulla on sisarpuolia.

Juureni ovatkin Savossa. Tämäkin vielä: olen savolainen!

Yritän samalla selvittää omien 15-vuotiaiden lasteni kanssa. Koko elämäni ajan olen tehnyt kaikkeni, jotta heidän ei tarvitsisi kärsiä aikuisten maailmaan kuuluvista asioista. Nyt olen tilanteen edessä, joka koskee myös heitä. Miten selitän asiat niin, etteivät he huolestu – mutta silti niin, etten jatka salailua?

Olen hukassa ja sekaisin, mutta yritän jatkaa niin kuin aina ennenkin: vahvana ja ymmärtäväisenä. Onneksi lapseni sattuiivat olemaan isällään juuri silloin, kun sain tietää asiasta. Sain hetken armonaikaa. Haluan kuitenkin kertoa heille tilanteesta mahdollisimman pian. Lapset kyllä aavistavat, jos vanhemmalla ei ole kaikki hyvin.

En pelännyt turhaan, sillä lasteni tyrmistys on valtava.

Toinen miettii asiaa heti minun kannaltani.

– Äiti, tämä on sinulle varmasti ihan kamala juttu.

Toinen purskahtaa itkuun ja miettii, miten kauhealta ukista mahtaa tuntua.

Minä rauhoittelen lapsiani ja kerron, että tästä selviään. Pyydän heiltä ymmärrystä myös mumuille.

– He eivät ole osanneet hoitaa asioita, sanon.

Kerron myös, että tunnen surua, mutta selviän tästä. Sisälläni mietin, selviätkö.

Ei minulla oikeasti ole vastauksia. Rehellisesti sanottuna uskon, että elämäni tulee tästä eteenpäin olemaan raskasta raahautumista. Kuka minä olen? Mitä minulta odotetaan?

Pian tilanteen paljastumisen jälkeen olen menossa kaverini mökille kirjoittamaan esikoiskirjaani. Matkalla käymme katsomassa mieheni kanssa vapaa-ajanasuntoa Varsinais-Suomessa.

Kuljen kuin unessa katsellen maisemia ja paikkoja. Olen kuori, jonka sisältö on tyhjää täynnä. Veljeni yrittää soittaa, sillä äiti on pyynnöstäni kertonut hänelle asiasta. Päätän soittaa veljelle, kunhan pääsen mökille. Jälkeenpäin tajuan, että olen shokkitilassa. Oikeastaan olen tietynlaisessa shokissa koko paljastusta seuraavan vuoden.

Suomalaiset sanonnat ja lauseet kertovat jotain keskeistä meidän kulttuurimme asenteista.

*Ei saa puhua, pitää vaieta. Kärsi, kärsi,
kirkkaamman kruunun saat. Puhuminen hopeaa,
vaikeneminen kultaa. Ole hiljaa, älä puhu. Mitä ne*

*naapuritkin ajattelevat? Ollaan vain niin kuin ei
oltaisikaan. Kenenkään ei tarvitse tietää...*

Tiedätkö, miltä tuntuu elää sanomattomien odotusten ja puhumattomuuden alla? Kun tajuat, että jokin on pieles-
sä tai ajattelet sinussa olevan jotain väärää? Jokin kum-
ma vaivaa mieltäsi, mutta et mitenkään saa kiinni, mistä
tunne johtuu.

Kun viimein saan tietää minua koskevasta salaisuudesta,
luulen, että voin lopultakin ryhtyä elämään rehellistä
elämää. Otaksun kuplan puhjenneen. Naiivisti ajattelen,
että ihmiset ympärilläni lopettavat esittämisen ja halaavat
ja tukevat minua sekä pyytävät anteeksi aiheuttamaansa
mielipahaa ja kärsimystä. Voimme vihdoinkin elää avoimesti,
rakastavasti ja toisiamme ymmärtäen. Olen väärässä.

Melko pian ymmärrän, että minua ympäröivä maailma
ei muuttunutkaan. Vain minä ja minun maailmanku-
vani järjisivät. Tai sanotaanko niin, että kyllä muidenkin
maailmat heilahtivat – he eivät vain halunneet sitä uskoa
ja heidän käytöksensä jatkui ennallaan. Osalla läheisistä-
ni traumaattinen tilanne nosti esiin käytöksestä kaikkein
ikävimmit puolet. Itsensä kohtaaminenhan on elämän
vaikein tie.

Traumaattinen kokemukseni paljasti minulle muuta-
kin kuin biologisen isäni ja sukuni. Se toi esille kokonaisen
haavoittuneen kulttuurin, jossa tunteita ei uskalleta tuntea
ja jutuista vaietaan. Kun kerroin kirjoittavani tapahtuneesta
kirjaa, lukuisa joukko ihmisiä ehdotti, että kirjoittaisin
salanimellä tai tilanteita muuttaen. Moni myös järkyttyi:
eikö ole hirveää kertoa itsestään noin arkoja asioita?

Mistä minä sitten kertoisin, jos en omasta todellisuudestani? Jatkaisinko minäkin valehtelua ja salaamista? En voi tehdä niin. Kaikki minut oikeasti tuntevat tietävät, että autenttisuus on toinen luontoni. Osaan valehdella huonosti. Tarpeeni rehellisyyteen on niin suuri, että lapsena punastuin, kun ajattelin, että toiset *luulevat* minun valehtelevan, vaikka puhuinkin totta. Silloin en ymmärtänyt, etteivät muut ole yhtä tarkkanäköisiä ja herkkiä kuin minä. Kaikki ihmiset eivät ole syntyneet tuntosarvet pystyssä peilatakseen itseään ja olemassa-oloon muihin.

Toki kaikki tekevät niin, mutta useimmat hieman pienemmällä volyyymilla kuin minä. Monet ihmiset myös sulkevat kykynsä havaita ympäristöään. Minulla skanneri on toiminut välillä liiankin tarkasti. Minulla on rohkea ja itsepäinen luonne: ajattelen, että totuuden on tultava julki. Vasta totuudessa pystyn hengittämään ja tulemaan näkyväksi.

Salailu ei ollut minulle lopulta edes vaihtoehto. Ei enää. Vuosikaudet yritin muokata itseäni sellaiseksi kuin oletin muiden minun haluavan olla. Jokin vaivasi, mutta en tiennyt mikä. Aivan kuin olisin ollut vääränkokoisissa vaatteissa. Asian paljastumisen jälkeen väsyin tunkemaan itseäni muottiin, johon minut oli laitettu. Rimpuilin totuuden nimissä vapautteen konflikteista ja mielipahasta huolimatta.

Aikaisemmin olin tehnyt kaikkeni, etten joutuisi riitatilanteisiin. Olin niellyt pahanoloni hylätyksi tulemisen pelon vuoksi. Herkkänä ihmisenä välttelin konflikteja viimeiseen saakka.

Mistä tämä ihmisten paljastumisen pelko sitten kertoo? Miksi me salailemme avoimuuden sijaan? Uskon sen johtuvan siitä, että me olemme salailussa, häpeässä, syyllisyydessä ja syyllistämisestä kasvanut kansa. Olemme tottuneet olemaan näkymättömissä.

Juuri tuolloin tekeillä olevaa *Herkkiä johtajia* kirjoittaessani satuin pohtimaan aihetta, josta tuli itselleni yllyttäen hyvin ajankohtainen. Pohdin, että halumme olla keikuttamatta venettä johtuu ehkä osittain lyhyestä itsenäisyydestämme. Olemme olleet vuorotellen kahden suuren valtion, Ruotsin ja Venäjän alusmaita. Olemme tottuneet kärsimään hiljaa ja nielemään pettymyksemme. Pelko on ohjannut toimintaamme. Eteläeurooppalaisten ja latinoiden itsevarmuutta uhkuva ja räiskyvä tunteiden ilmaisu on meille vierasta.

”Voisiko tuokin nyt hillitä itsensä.”, huomaan minäkin puuskahtavani mielessäni, jos näen jonkun oikein ulospäinsuuntautuneen henkilön tuulettelevan tunteitaan.

”Ei paljon häpeä tai ajattele muita”, seuraa jatkoajatus.

Vaikeneminen kultaa, puhuminen hopeaa. Luulemme sinisilmäisesti, ettei puhumattomuus näy millään tavalla elämässämme. Mutta asia ei suinkaan ole niin.

KUN ISÄ EI OLEKAAN ISÄ

Geenitesti paljasti yllättäen totuuden Marin sukujuurista. Samalla hänen koko elämänsä ja 43 vuoden ajan rakentunut identiteetti menivät hetkessä uusiksi.

Salattu, toivottu lapsi on Mari Valonmeren omakohtainen kokemus siitä, miltä tuntuu geenitestin kautta saada tietää, ettei olekaan toisen vanhempansa biologinen lapsi. Tieto sai Marin tuntemaan palavaa vihaa, turvattomuutta, häpeää, pelkoa, iloa ja onneakin, mutta eniten surua.

Kirja on tarina ylisukupolvisista traumoista, salaisuuksista, periytyvyydestä ja luottamustraumasta. Se kertoo matkasta kohti totuutta ja itsetuntemusta; miten selviytyä trauman mukanaan tuomista haasteista sekä siitä, kuinka rakentaa identiteetti aikuisiällä ja luoda perhesuhteet uudelleen – muuttua lopulta näkyväksi ja kokonaiseksi ihmiseksi.

Mari Valonmeri (s. 1978) on johtamisen psykologiaan ja herkkyyteen erikoistunut HTM, kirjailija ja yritysvalmentaja. Hän toimii yrittäjänä auttaen ihmisiä ja yrityksiä löytämään sisäiset voimavaransa ja potentiaalinsa. Valonmeri on aiemmin kirjoittanut kirjan *Herkät johtajat* (2023).

DOCENDO

ISBN 978-952-382-850-6

KL 99.1

Kansi: Marjaana Virta

Kirjailijan kuva: Anita Vartiainen